

Pogreb 12 neznanih žrtev poveljnih pobojev in revolucije s Cesarskega vrha

Spoštovani g. Janez Juhant, najlepša vam hvala za vašo daritev svete maše in vaš čudovit nagovor za pomorjenih 12 neznanih žrtev poveljnih pobojev in revolucije s Cesarskega vrha.

Spoštovani vsi prisotni!

Danes je zelo pomemben dan za naš kraj.

Pred nami leži krsta s posmrtnimi ostanki 12 žrtev poveljnih pobojev in revolucije iz apnenice s Cesarskega vrha. Ne poznamo njihovih imen, poznamo pa trpljenje in zločin, ki je bil storjen nad njimi na poti proti domu.

Dovolite mi, da na kratko opišem kronologijo tega krutega zločina.

Zgodilo se je 21. junija 1945 ob 23.00 uri. Zgodaj popoldne je prišla skupina vojakov do zakoncev Menard, ki sta stanovala v t.i. cesarski hiši na drugi strani železniške proge. Ukazali so jima, da morata zapustiti dom in da se ne smeta vračati do naslednjega dne. Tine in Lojzka Menard sta seveda takoj zapustila dom. Zakovškova Mici pa je povedala, da je bilo okrog enajste ure zvečer pri apnenici slišati strele, med njimi jok in stok ubogih žrtev. Naštela je 21 strel. Ko sta se naslednji dan zakonca Menard vrnila domov, ni bilo nobenih sledi o zločinu. Opazila sta le, da si je nekdo brisal čevlje, po čemer sta vedela, da se je nekaj dogajalo pri apnenici. Vendar si nista upala o tem govoriti naslednjih 45 let. Da se je to dogajalo 21.6., so si ljudje zapomnili po tem, ker je na ta dan god sv. Alojzija.

2.6.1991 je skupina krajanov na tem kraju na podlagi govoric o morišču prva pričela z odkopavanjem zemlje. Že zelo kmalu so našli na prve kosti, za katere so domnevali, da so človeške. Nemudoma so obvestili pristojne organe in takratno občinsko komisijo za ugotavljanje izginotja občanov po 2. svet. vojni. Komisijsko ob prisotnosti policije so nato 6.6.1991 nadaljevali z odkopom. Odkriti so bili ostanki 12 žrtev, poleg je bila tudi zavozlana rdeča žica. Med izkopavanjem je nekdo od prisotnih izrazil dvom o človeških kosteh, vendar ga je zdravnik zavrnil z utemeljitvijo, da pač divjad nima umetnih zob. Izkop je bil prekinjen in se je nadaljeval 26. septembra istega leta. Vse izkopane kosti skupaj z najdenimi predmeti so odpeljali na inštitut za sodno medicino v Ljubljano, kjer so ležali do danes. Celih 29 let!!! Kje je zatajila država?

Tedanje izvedensko mnenje se je glasilo:

1. Vse najdene kosti so človeške in pripadajo 12 osebam moškega spola
2. Ob smrti sta bila dva med njimi stara pod 20 let, dva starejša med 35 in 50 let, starost ostalih osmih pa je bila v starostnem obdobju med 20 in 35 let, vendar bližje dvajsetim. Skratka mladi ljudje, na pragu svojega življenja.
3. Po poškodbah je nedvomno zaključeno, da je bilo vseh 12 oseb ustreljenih v glavo, zelo očitno je bilo, da je šlo za likvidacijski strel.

20 julija 2000 je bila na tem mestu opravljena mašna daritev. Vseskozi pa se na tem mestu ustavljajo ljudje, ki so po tako imenovani svobodi izgubili svoje sorodnike in ki še vedno upajo, da jih bodo našli. Prižigajo sveče, nosijo rože, molijo...

Veliko upanja za prepoznavo žrtev je pomenila molekularna- genetska preiskava in primerjava s potencialnimi sorodniki, ki je bila opravljena leta 2015, vendar je hkrati pomenila tudi veliko razočaranje, saj so bili vsi rezultati negativni. Moram poudariti, da so vsi vzorci DNK, tako žrtev kot potencialnih svojcev, shranjeni v bazo podatkov in so uporabljivi za morebitna kasnejša preverjanja in primerjave. Ker se v bližnji prihodnosti načrtuje še vrsto izkopov in iznosov ostankov žrtev, bodo vsi ti podatki lahko še mogoče koristni.

S tega mesta pa bi rad opozoril na dejstvo, da je delo preiskovalnih organov v vseh podobnih primerih zgolj v kategoriji simboličnega in formalnega. Gre za čisto pasivnost državnih pravosodnih organov, saj se vse konča že po izkopu in dokumentiranju krajev zločina. Prav tako je tudi neurejeno sistematično delo na področju DNK analiz, saj je

omejeno zgolj na hranjenje vzorcev žrtev. Vsi nadaljnji postopki pa potem nerazumljivo stojijo. Smiselno bi bilo razmišljati o poenotenju uradne baze podatkov, ki bi bila uporabljiva za primerjave z morebitnimi darovalci vzorcev DNK.

Glede na obsežnost problematike smo prepričani, da bi bilo potrebno mednarodno sodelovanje, sodelovanje tudi mednarodnih strokovnjakov, država v teh okvirjih verjetno tudi pri dobri volji ne bi bila sposobna izpeljati dokončne preiskave.

Z veliko pozornostjo pričakujemo tudi pričetek del v Macesnovi gorici v Kočevju, kjer je velika gotovost, da se nahaja več tisoč pomorjenih Slovencev. Prav tako pa tudi v Logatcu v bližnji prihodnosti načrtujemo iznos posmrtnih ostankov iz logaških brezen. Težko je verjeti, pa vendar samo streljaj od naselja po jamah še vedno ležijo ostanki žrtev okrutnih povojnih pobojev. Vztrajali bomo, da se iznesejo vse žrtve in da se jih dostojno pokoplje.

Vsako leto pred praznikom Vseh svetih se tudi mi zberemo na Cesarskem vrhu na kraju zločina in zmolimo za pomorjene. Vsakič smo se spraševali, kdaj jih bomo pokopali? Mar je res potrebno, da ležijo po hladnih predalih nekje na sodni medicine? Ne vemo, kdo so njihovi sorodniki, hkrati pa smo njihovi sorodniki vsi mi. Vsi, ki smo tu, vsi, ki nas združuje ta kruta rana, zadana slovenskemu narodu. Lahko so naši strici, stari očetje, bratje?... Dolžni smo jim, da jih na civiliziran način pokopljemo. Da jih z blagoslovom položimo v slovensko zemljo.

Pot do izvedbe današnjega pokopa je bila dokaj zapletena in je bilo potrebno veliko potrpežljivega in preudarnega dela, trkanja na razne naslove, dopisovanja... Vodilo pa nas je prepričanje, da je vsako odlašanje s tem dejanjem tako rekoč podaljševanja zločina in da je na nas velika odgovornost, da to uredimo. 29 let čakanja in pasivnosti je bilo odločno preveč.

Današnji pokop je izrednega pomena, saj je to po 75 letih prvi pokop žrtev povojnih pobojev v logaški občini. Je pa to šele prvi kamenček v razbiti mozaik trpljenja, ki se bo počasi a vztrajno sestavljal. V občini je bilo namreč po vojni pomorjenih skoraj 500 oseb, povečini mladih. Njih trupla ležijo širom po Sloveniji, od Teharij, Hrastniškega hriba do Kočevskega roga, po breznih kraških jam.

Srčno upamo, da bodo vsi nekoč deležni dostojnega, civiliziranega pokopa. Današnji pokop je tudi sicer majhen, vendar trden korak v smeri normalizacije naše domovine. Potrebno jih bo seveda še mnogo.

Na tem mestu bi se rad zahvalil vsem, ki so pripomogli k temu pietetnemu dejanju: g. Jožetu Dežmanu, predsedniku Komisije vlade RS za raziskovanje povojnih grobišč. ki je danes tukaj z nami in ki je podprl ta pokop. Logaškima članoma komisije dr. Andreju Mihevcu in dr. Antonu Veluščku, ki strokovno sodelujeta pri delu komisije. Županu občine Logatec, ki nam je prisluhnil in na pokopališču omogočil grobno polje. Zahvaljujemo se tudi glavnemu odboru NSZ, pod vodstvom dr. Matije Ogrina, ki je podprl naše delo, našemu Območnemu odboru in vsem članom NSZ Vrhnika, Logatec, Borovnica, Šentjošt, Horjul, Zaplana in Preserje. Prav tako tudi območnemu odboru Rovte. Gre za skupino ljudi, ki resnično srčno delujejo za oznanjanje resnice in iskanju poti k boljši, za vse bolj pravični domovini. Hvala tudi vsem, ki ste se udeležili današnjega slovesa in s tem počastili pokojne. Vabim vas, da jih skupaj pospremimo na naše tukajšnje pokopališče in se v molitvi spomnimo tudi vseh ostalih mučenikov našega naroda.

Duše 12 pomorjenih so že zdavnaj pri Vsemogočnem. Upamo, da nekega dne ugotovimo tudi njihovo indentiteto. Danes popravljamo zgolj tuzemeljsko krivico, ki jim je odrekala dostojnega, civiliziranega pokopa. Položili jih bomo v posvečeni grob, kjer bodo čakali našega skupnega vstajenja.

Bog jim daj večni mir in pokoj! In večna luč naj jim sveti!

Robert Albreht 2.7.2020